Ulf Silbersky

Vatten och avlopp
– Vem har ansvaret?

FAKTA
VA-BRANSCHEN
I SAMVERKAN

Vatten och avlopp – Vem har ansvaret?

Bakom VA-Fakta står branschorganisationerna Svenska Rörgrossistföreningen och VA & VVS-Fabrikanterna. Tillsammans representerar vi ett stort antal företag som har djup insyn i hur det står till med VA-systemen i Sverige.

E-post: press@vafakta.se
www.vafakta.se

Utgivningsår: 2026
Foto: Dan Elmner för Ahlsell, Adobe Stock

Svenska Rörgrossistföreningen

VA&VVS FABRIKANTERNA

Innehåll

Förord 4
Sammanfattning 5
Inledning 6
Sammanfattning av tidigare rapporter från VA-Fakta 9
Intervjusamtal med urval av medlemmar i VA-Faktas medlemsorganisationer 12
Beslutsstruktur inklusive finansiering av VA-infrastruktur 15
Slutsatser 18
Rekommendationer 20
Referenslista 22

Förord

Vatten och avloppsförsörjningen är en av samhällets mest grundläggande funktioner. Varje dag är vi beroende av att dricksvatten finns tillgängligt, att avloppsvatten tas om hand och att infrastrukturen fungerar – även när samhället utsätts för störningar och kriser.

Tidigare VA-Fakta-rapporter har visat både de samhällsekonomiska värden som investeringar i VA skapar och de kostnader som kan uppstå när nödvändiga åtgärder skjuts på framtiden. Den här rapporten tar nästa steg genom att ställa en grundläggande fråga: Vem har egentligen ansvaret för Sveriges vatten och avlopp?

Svaret är att ansvaret i dag är fördelat mellan många aktörer och att det saknas en samlad statlig styrning. Denna otydlighet riskerar att försvåra långsiktig planering, investeringar och beredskap.

Mot den bakgrunden diskuterar rapporten också vilka utmaningar svensk VA-verksamhet står inför. Till dessa hör eftersatt förnyelsetakt, otillräcklig finansiering och splittrad tillsyn. Flera av dem är betydande, men frågan om VA-infrastrukturens framtid är inte ödesbestämd, utan i hög grad beroende av politiska prioriteringar och myndigheters agerande.

Rapporten är författad av Platspilot på uppdrag av VA-Fakta. Ambitionen är att den ska bidra till en konstruktiv diskussion om hur ansvar, finansiering och styrning kan utvecklas – för ett pålitligt och robust va-system i hela Sverige.

Stanstorp i augusti 2026

Författaren

Sammanfattning

Rapporten analyserar och diskuterar den svenska besluts- och ansvarsstrukturen för vatten- och avloppsfrågor (VA).

Organisering och finansiering av vatten och avlopp har i stort sett varit likadan sedan mitten av 1800-talet. Jämfört med annan infrastruktur är statens roll mycket liten.

Statens styrning har historiskt inriktats på utbyggnad av nya områden på bekostnad av underhåll, förnyelse och beredskap i befintlig VA-infrastruktur. Ingen enskild myndighet har ett samlat, sektorsövergripande ansvar för VA-frågor. Länsstyrelsernas tillsyn har framför allt varit anmälningsdriven snarare än riskbaserad. Mellan kommunerna finns stora skillnader både vad gäller organisering, kompetens, resurser och behov av investeringar i befintlig infrastruktur.

Intervjuer med företag som är medlemmar i VA-Faktas huvudmän VA & VVS-Fabrikanterna och Svenska Rörgrossistföreningen (RGF) visar på fördyringar, regelbundna omtag och ryckiga processer på grund av splittrat beslutsfattande, långa beslutsvägar, kortsiktig kommunal planering och fabrikatsspecifika upphandlingar. Tidigare VA-Fakta-rapporter stöder detta och visar tydligt på en betydande samhällsnytta med VA-investeringar. Samtidigt skärps lagstiftningen och behovet av beredskap för extremväder och krig ökar.

I dag är vatten och avlopp en nationell fråga, med utmaningar kopplade till Sveriges medlemskap i EU och NATO. Det behövs därför ett samlat statligt ansvar för effektivare styrning, klimatanpassning, beredskap och investeringar.

Rapporten lämnar följande rekommendationer.

- Inför en förordning som författningsreglerar myndigheternas VA-ansvar.
- Återinför statlig medfinansiering av VA-investeringar med tydliga motprestationskrav.
- Uppmuntra tillgångsförvaltning enligt ISO 55000 i VA-organisationer.
- Etablera en sammanhållen beredskapsstruktur synkroniserad med EU:s CER-direktiv.

2

Inledning

Kommunerna är enligt lagen om allmänna vattentjänster skyldiga att under vissa förutsättningar tillgodose medborgarnas behov av vatten och avlopp (VA). Denna skyldighet har reglerats sedan år 2007 genom lagen om allmänna vattentjänster (vattentjänstlagen), som även styr förhållandet mellan kommunen, VA-huvudmannen och fastighetsägarna. De avgifter kommunen tar ut av VA-kollektivet ska följa självkostnadsprincipen: det totala avgiftsuttaget får inte överskrida de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva VA-anläggningen.

Den allmänna VA-anläggningen utgörs av den infrastruktur som behövs för att tillgodose behovet av allmänna vattentjänster: vatten- och avloppsreningsverk samt ledningsnät för dricks-, spill- och dagvatten. I Sverige finns totalt omkring 3 200 vatten- och avloppsreningsverk och drygt 200 000 kilometer ledningsnät. En stor del av VA-infrastrukturen byggdes under 1960- och 1970-talet och finansierades då till stor del med statliga bidrag.

Förnyelsetakten för den allmänna VA-infrastrukturen är låg och har varit det under många år. Enligt Svenskt Vattens beräkningar bör förnyelsetakten vara 0,6 procent för spill- och dagvattenledningar. Den faktiska årliga förnyelsetakten under perioden 2013–2022 har, enligt statistik från Svenskt Vatten, varit 0,4–0,6 procent för spillvattenledningar och 0,2–0,35 procent för dagvattenledningar. Skillnaderna mellan kommunerna är stora, i både förnyelsetakt och förutsättningar.Svenskt Vatten uppskattade år 2023 det totala investeringsbehovet till 31,3 miljarder kronor per år fram till 2040. De faktiska investeringsutgifterna uppgick år 2023 till 21 miljarder kronor. I Svenskt Vattens nya investeringsrapport som publiceras hösten 2026 uppges behoven uppgå till 37 miljarder kronor per år, eller sammanlagt 590 miljarder kronor, till 2040.

37 Miljarder

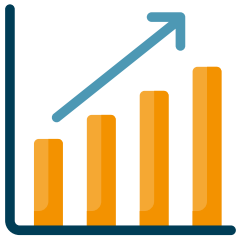

kronor per år behöver investeras i VA till år 2040

Sedan vattentjänstlagen trädde i kraft år 2007 har regeringen initierat flera utredningar som på olika sätt berört lagen utifrån ett strategiskt och långsiktigt perspektiv, bland annat riskerna med ett eftersatt underhåll och förnyelse av den allmänna VA-infrastrukturen. Redan år 2013 identifierade regeringen att kommunernas underhåll och förnyelse av VA-infrastrukturen var eftersatt. Trots detta har regeringen vidtagit relativt få konkreta åtgärder. Regeringens resultatinriktade styrning med direkt koppling till vattentjänstlagen är begränsad, till stor del eftersom få myndigheter har uppdrag direkt kopplade till vattentjänstlagen. Regeringen beslutade 2023 att göra Havs- och vattenmyndigheten till en tillsynsvägledande myndighet för länsstyrelsernas tillsyn av vattentjänstlagen.

Området allmänna vattentjänster är tvärsektoriellt till sin karaktär. Vattentjänstlagen och arbetet med allmänna vattentjänster har tydliga kopplingar till miljö-, livsmedels- och samhällsplaneringsområdena. Flera utredningar har pekat på brister när det gäller samverkan mellan statliga myndigheter inom området allmänna vattentjänster.

Samtidigt ökar pressen på VA-infrastrukturen från flera håll: skärpta miljökrav, beredskap för extremhändelser (torka, skyfall, havsytehöjning) och försämrat säkerhetsläge med krav på stärkt civil och militär beredskap.

Den här rapporten, författad av Platspilot på uppdrag av VA-Fakta, har som syfte att bidra till ett omtag när det gäller ansvaret för Sveriges vatten- och avloppshantering. Vatten och avlopp har organiserats och finansierats på i stort samma vis sedan 1850-talet. Jämfört med annan infrastruktur är statens roll mycket liten. Det kommunala huvudmannaskapet hade sin logik i synen på vatten som en lokal resurs. Vatten och avlopp har gått från att vara en företrädesvis lokal fråga till att bli nationell. Vatten- och avloppsfrågan påverkas även av Sveriges medlemskap i EU och NATO.

VA-Fakta är ett branschinitiativ som verkar för ökad kunskap om de stora renoveringsbehov som Sveriges vatten- och avloppssystem står inför. Med kunskapen som grund ger VA-Fakta förslag på politiska reformer som möjliggör underhåll och investeringar i Sveriges VA-system, där även frågan om krisberedskap blir allt viktigare. VA-Fakta strävar efter genomförande av åtgärder som säkrar rätten till rent vatten och fungerande avlopp till ett rimligt pris i hela Sverige. VA-Fakta består av VA & VVS-Fabrikanterna och Svenska Rörgrossistföreningen (RGF).

Rapporten tar sin utgångspunkt i tre tidigare rapporter från VA-Fakta. ”Vattenförsörjning, avloppshantering och krisberedskap – alla vill bidra men vem ska betala?” som belyser VA-frågan ur krisberedskapsperspektivet, ”Samhällsekonomiska kostnader och nyttor vid skyfall” som diskuterar kostnader och nyttor av att bygga motståndskraftigt i förväg samt ”Samhällsekonomiska värden av investeringar i avloppsreningsverk” som visar på samhällsnyttan av investeringar i avloppsreningsverk. Samtliga tre rapporter landar i samma grundslutsats: VA-infrastrukturen är kritisk för samhällets funktion, men kraftigt eftersatt och strukturellt underfinansierad. Samtidigt ger investeringar i sektorn dokumenterat stora samhällsekonomiska värden i form av sysselsättning, skatteintäkter och regional tillväxt.

Med de tidigare rapporternas slutsatser som grund undersöks en fråga som återkommer i alla tre rapporterna: vem har egentligen ansvaret för VA-frågorna, och hur ser dagens beslutsstruktur ut i praktiken? För att få ytterligare perspektiv har intervjuer genomförts med företrädare för medlemmar i VA-Faktas medlemsorganisationer. Samtalsintervjuerna har fokuserat på hur näringslivet upplever och påverkas av dagens beslutsprocesser, upphandlingar och materielförsörjning. Rapporten analyserar därefter hur ansvaret är fördelat mellan staten och kommunerna – rättsligt, organisatoriskt och i den praktiska tillämpningen.

Utifrån denna samlade bild presenterar rapporten avslutningsvis fyra rekommendationer. Det handlar om hur den statliga styrningen runt kommunernas ansvar kan göras tydligare, hur VA-investeringsbeslut kan göras tydligare och samfinansieras samt hur det kan etableras en sammanhållen beredskapsstruktur för VA-frågor.

GTgrundteknik
VOLVO
ROAD RENTAL

3

Sammanfattning av tidigare rapporter från VA-Fakta

De tre rapporterna ”Vattenförsörjning, avloppshantering och krisberedskap – alla vill bidra men vem ska betala?”, ”Samhällsekonomiska kostnader och nyttor vid skyfall” samt ”Samhällsekonomiska värden av investeringar i avloppsreningsverk” belyser VA-frågan ur tre delvis olika perspektiv. Trots sina olika utgångspunkter – nationell krisberedskap, skyfallshantering och avloppsreningsverkens samhällsekonomiska betydelse – visar rapporterna tydligt att VA-infrastrukturen är en av samhällets mest grundläggande och skyddsvärda funktioner. Den är dock eftersatt, styrs splittrat och är strukturellt underfinansierad, i en tid då skärpta miljökrav, klimatförändringar och ett försämrat säkerhetsläge ökar kraven på systemet.

Rapporten ”Vattenförsörjning, avloppshantering och krisberedskap – alla vill bidra men vem ska betala?” utgår från Sveriges säkerhetsläge efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och den kraftiga ökningen av totalförsvarsbudgeten. Vatten och avlopp ingår i beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten (som leds av Livsmedelsverket). Rapporten visar att VA-beredskapen halkar efter i prioritering och finansiering jämfört med andra delar av totalförsvaret.

I rapporten identifieras fem utmaningsområden, med rekommendationer riktade både till VA-branschen och till offentliga aktörer (statlig och kommunal nivå):

1. Ambitionsnivå – det saknas en tydlig, gemensam nationell ambition och tydliga mål för VA-beredskapen.
2. Helhetsgrepp på klimat, investeringsbehov och krisberedskap – dessa frågor hanteras idag separat, trots att de hänger ihop.
3. Kompetensförsörjning – brist på VA-kompetens, både hos kommuner/VA-huvudmän och i leverantörsledet.
4. Leverantörskedjor och lagerhållning – sårbara försörjningskedjor och otillräcklig lagerhållning av reservdelar och nödvattenutrustning.
5. Finansiering – oklarhet kring vem som ska betala för beredskapsinvesteringar: VA-kollektivet via taxan, eller staten via skattemedel?

Rapporten kopplar an till flera parallella statliga utredningar (SOU 2024:82, SOU 2024:65, SOU 2024:19, SOU 2023:50, SOU 2025:68, samt Riksrevisionen 2025:2) som alla pekar åt samma håll: en splittrad styrning och otillräcklig långsiktig finansiering av VA-beredskap. Rapporten lyfter också pågående initiativ som ska adressera problemen: den nationella rådgivaren (utsedd juni 2024), samverkansstrukturen VAPOS (Livsmedelsverket och Naturvårdsverket gemensamt), den digitala reservdelsplattformen VARA (förvaltad av Svenskt Vatten), samt det föreslagna nya avtalsinstrumentet försörjningsberedskapsavtal (enligt SOU 2025:68).

I rapporten ”Samhällsekonomiska kostnader och nyttor vid skyfall” introducerar författaren analysmodellen ”VA-Peng”, som delar in skyfallets kostnader och nyttor i fem kategorier: påtagliga direkta kostnader, påtagliga nyttor, påtagliga indirekta kostnader, abstrakta kostnader och abstrakta nyttor. Syftet är att synliggöra de indirekta och abstrakta poster som vanligtvis inte räknas med i traditionella kostnadsanalyser av skyfall.

Två fallstudier redovisas:

1. Katrineholm (området kring Kullbergska sjukhuset): nettokostnaden för samhället av ett skyfall beräknas till 16,7 miljoner kronor (27,2 miljoner kronor i totala kostnader mot 10,6 miljoner kronor i totala nyttor).

2. Umeå (området Rödäng-Västerslätt): nettokostnaden beräknas till 4 miljoner kronor (8 miljoner kronor i kostnader mot 4 miljoner kronor i nyttor).

Slutsatsen är att indirekta och abstrakta kostnader utgör 60–90 procent av skyfallets totala samhällskostnad – kostnader som historiskt sett inte fångas upp i beslutsunderlag. Det innebär att den verkliga kostnaden för att inte investera i klimatanpassning och skyfallshantering kraftigt underskattas i dagens styrning.

Rapporten ger tre rekommendationer:

1. Utveckla bättre kostnadsramverk som fångar hela samhällskostnaden, inte bara de direkta och synliga.

2. Hantera skyfallsfrågan sektorsövergripande med tydligt ledarskap och ändamålsenlig resurstilldelning.

3. Etablera kommunalt samordnad skyfallshantering. Det skulle innebära stora besparingar. För att nå dit behövs analyser av synergier och målkonflikter.

I rapporten ”Samhällsekonomiska värden av investeringar i avloppsreningsverk” görs beräkningar av sysselsättnings-, inkomst- och skatteeffekter av investeringar i Duvbackens reningsverk i Gävle och Kalmarsundsverket i Kalmar. Duvbackens reningsverk är en investering på 2 miljarder kronor (byggperiod 2019–2030). Beräkningar visar att det ger 1 100 direkta årsarbeten i byggbranschen och 400 indirekta årsarbeten i regionen, totalt 1 500 nya årsarbeten. För Gävleregionen visar beräkningarna att bruttoregionalprodukten ökar med 3 miljoner kronor, förvärvsinkomsterna med 533 miljoner kronor och de kommunala skatteintäkterna med 180 miljoner kronor. Motsvarande siffror för Kalmarsundsverket, som är en investering på 2,1 miljarder kronor (byggperiod 2017–2026), ger 1 800 direkta och 700 indirekta årsarbeten – totalt 2 500 nya årsarbeten. Effekterna på Kalmarregionens bruttoregionalprodukt är en ökning med 75 miljoner kronor, förvärvsinkomsterna ökar med 821 miljoner kronor och de kommunala skatteintäkterna med 271 miljoner kronor.

GÄVLE
1500
KALMAR
2500
Nya årsarbeten

I båda fallstudierna jämförs sysselsättningseffekten även med motsvarande investeringsbelopp i andra branscher (livsmedelsframställning respektive tillverkning av motorfordon). Byggande av avloppsreningsverk ger genomgående fler direkta och indirekta jobb än en lika stor investering i dessa jämförelsebranscher – i Gävle 1 500 jobb mot 1 200 (livsmedel) och 1 150 (fordon); i Kalmar 2 500 jobb mot 2 300 (livsmedel) och 2 200 (fordon).

Rapportens råd är:

1. Gör det lätt för människor att följa investeringsfrågan – berättelsen om avloppsreningsverkens samhällsnytta är positiv men berättas för sällan; den bör bli en huvudlinje i utvecklingen av Sveriges avloppsreningsverk.

2. Lyft avloppsreningsverksfrågan till forum som diskuterar ekonomisk tillväxt och samhällsbyggnad.

3. Offentliga aktörer behöver stärka den strategiska kompetensen kopplad till avloppsreningsverk – kompetensen som fanns under uppbyggnadsskedet på 1960- och 1970-talen har i stor utsträckning försvunnit i takt med pensionsavgångar och en lång period av ”förvaltarfas”.

4. Vårda tillgångar – prioritera. God ekonomisk hushållning slogs fast i kommunallagen redan på 1950-talet. Definitionen av god ekonomisk hushållning omfattar planer och mål för underhåll och utveckling av anläggningstillgångar, bland annat för att skapa rättvisa generationer emellan.

Rapporterna visar var och en på sitt sätt att det finns en stark och delvis obekant positiv bild: investeringar i VA ger dokumenterat stora samhällsekonomiska värden i sysselsättning, skatteintäkter och regional tillväxt. Samtidigt medför uteblivna investeringar dolda men mycket reella kostnader, inte minst vid skyfall och i en försämrad beredskap. **Det gemensamma budskapet från alla tre rapporter är att denna positiva berättelse, och de reella riskerna med att vänta, behöver bli tydligare i den politiska och ekonomiska prioriteringen, snarare än att skjutas fram till efter nästa mandatperiod.**[1]

1 Rapporterna har presenterats och diskuterats i samband med seminarier i riksdagens VA-nätverk. Rapporterna finns att hämta här: vafakta.se/rapporter

Intervjusamtal med urval av medlemmar i VA-Faktas medlemsorganisationer

För rapportens syften har det gjorts tre intervjuer med företrädare för medlemsföretag i VA-Faktas medlemsorganisationer. Urvalet av respondenter gjordes för att inkludera perspektiv från både leverantörs- och grossistledet, eftersom dessa aktörer har olika roller i värdekedjan och därmed kan bidra med kompletterande bilder av frågan. Syftet var att diskutera hur företagen tolkar beslutsstrukturerna för VA-frågor i Sverige. Intervjuerna kom till betydande delar att handla om splittrat beslutsfattande utan en samlande instans, bättre kommunal framförhållning, standardisering, samverkan och beredskap. Samtalen kan summeras i en gemensam bild: dagens VA-investeringar blir ofta för sena, för projektvisa och för dåligt förankrade i leverantörernas leverans- och materialkedjor.

Intervjuerna berättar om utmaningar med splittrat beslutsfattande utan en samlande instans, stora skillnader i kompetens och tillvägagångssätt mellan kommuner, en politisk kortsiktighet som inte matchar VA-anläggningarnas långa livslängd samt standardiserad, funktionsbaserad upphandling som ett konkret verktyg för att både sänka kostnader och stärka beredskapen. Till detta lägger samtalen en ytterligare dimension: sårbarheten i den fysiska materialförsörjningskedjan (importberoende, konsolideringsrisk hos tillverkare).

Sammanfattningsvis visar intervjusamtalen behov av:

Tydligare mandat och helhetssyn i kommunerna. Beslut bör knyta ihop politisk styrning, VA-drift, investering, upphandling, beredskap och förvaltning. Intervjuerna kritiserar silos och kortsiktiga budgetcykler. För att råda bot på det rekommenderas att kommuner bygger en tydlig organisation med ett väl definierat beslutsmandat för VA-investeringar, med en helhetssyn från brukarbehov till drift. En VA-anläggning ska vara funktionsduglig under 20–40 år, vilket bör väga tungt i besluten.

Tydliga beslutsprocesser och långsiktiga investeringsplaner. Intervjupersonerna beskriver för författaren hur långa, ryckiga och splittrade beslutsprocesser gör det svårt för leverantörer att prognostisera efterfrågan och volymer. För företagen innebär det svårigheter att planera tillverkning, lager och kompetensbehov. Det medför större ekonomisk risk som det behöver tas höjd för, vilket i sin tur medför fördyringar för kommunerna. Det är också vanligt att tekniska krav ändras sent, inte sällan för att kommuner tolkar regelverk olika.

Robustare material- och informationsförsörjning med fysiska beredskapslager för kritiskt VA-material. Intervjupersonerna menar att beredskap behöver omfatta hela VA-värdekedjan: från råvaror, tillverkning, transporter, lager, service och kompetens. I detta ligger även betydelsen av spårbarhet till tillverkare, tillgång till produktdata vid IT-störningar och reservkraft. Här kretsade samtalen mycket kring att tillverkning av komponenter är begränsad i Sverige. Landet har ett stort importberoende, ofta från geografiskt avlägsna länder, vilket ökar sårbarheten i leveranskedjan. Samtalen tar också upp behovet av en central statlig instans som beslutar om normer och standarder samt äger den frågan. Den instansen bör ansvara för att fatta beslut om vilka produkter som ska lagerhållas, var geografiskt lagren ska ligga, om lagret ska betjäna flera kommuner gemensamt, vem som finansierar det, hur lagren ska roteras, vem som ansvarar för dem och

hur underhållet ska skötas samt hur det aktiveras i kris. Intervjupersonerna exemplifierar med beslut som behövs kring rör, ventiler, pumpar, reservdelar, tillfälliga vattenlösningar och annan reparationsutrustning.

Intervjupersonerna lyfter att beredskaps- och totalförsvarsdiskussioner ofta fokuserar på organisation och säkerhetspolitik men underskattar betydelsen av faktisk materialtillgång (rör, betong, reservdelar) och robusta leverantörskedjor. Som en intervjuperson uttrycker det: *”Bygg beredskap långsiktigt genom avtal, logistik och materialflöden och inte som en engångsinsats i kris.”*

Tidig marknadsdialog i investerings- och upphandlingsprocessen. En väg för att sänka kostnader för beställaren, öka leveranssäkerheten och säkerställa bättre tidshållning skulle enligt intervjupersonerna vara att involvera leverantörer tidigt i planeringsprocessen. Då kan leverantörerna fungera som rådgivare och bistå med stöd kring kravspecifikationer och produktval. Det skulle bidra till att upphandlingar utgår från funktionskrav och standardiserade specifikationer snarare än kommuntekniska handböcker eller fabrikatsspecifika krav. Detta skulle bidra till bättre konkurrens, lägre kostnader och möjlighet att använda alternativa produkter vid leveransstörningar.

Stärkt kommunal upphandlingskompetens. Svag upphandlingskompetens leder till resurskrävande överklaganden för kommunen, risk för att bli utnyttjad av entreprenörer samt fördyringar när leverantörer tar affärsmässig höjd för osäkerhet och otydlighet. Särskilt mindre kommuner anses behöva gemensamma ramavtal, delad upphandlingskompetens och regional samverkan kring material, teknik och beredskap.

Intervjusamtalen visar på en önskan om att VA-beslut flyttas från enskilda, projektvisa upphandlingar till en långsiktig och funktions- och beredskapsanpassad styrmodell: med gemensamma funktionskrav, tidig marknadsdialog, fleråriga investeringsplaner, regional samverkan och strategiskt lagerhållna material. Det finns också en viktig spänning i materialet: intervjupersonerna vill ha mer standardisering och samordning, men samtidigt undvika ett alltför koncentrerat system med få leverantörer.

5

Beslutsstruktur inklusive finansiering av VA-infrastruktur

Kommunernas ansvar

Sveriges 290 kommuner är enligt lag skyldiga att ordna vattentjänster (dricksvatten, spillvatten och dagvatten) inom sina gränser. Det är upp till kommunen att på egen hand bedöma behovet av allmänna vattentjänster. Lagen styr inte i vilken organisationsform detta ska ske och kommunen har det rättsliga bestämmandet över sina VA-anläggningar, men behöver inte äga dem. I praktiken finns tre huvudmodeller: kommunal förvaltning, kommunalt bolag samt mellankommunal samverkan där flera kommuner går samman i ett kommunalförbund eller ett gemensamt driftbolag som sköter VA-anläggningarna åt alla ingående kommuner.

Enligt Riksrevisionen har knappt 50 procent av landets kommuner hela eller delar av sin VA-verksamhet i egen förvaltning, medan 45 procent har den i ett kommunalt bolag. Det finns viss överlappning eftersom en del kommuner har VA-verksamheten uppdelad, med vissa delar i förvaltning och andra i bolagsform. Den återstående, mindre gruppen kommuner, löser VA-verksamheten genom mellankommunal samverkan, antingen via ett kommunalförbund eller genom att kommunerna äger sina VA-anläggningar var för sig men lägger driften på ett gemensamt driftbolag som sköter anläggningarna. Egen kommunal förvaltning är med andra ord den vanligaste lösningen.

Enligt ändringar i vattentjänstlagen ska varje kommun sedan den 1 januari 2024 ha en beslutad vattentjänstplan. Vattentjänstplanen ska innehålla kommunens långsiktiga planering för att tillgodose behovet av allmänna vattentjänster. I förarbetena till lagändringen anges att det närmare innehållet i vattentjänstplanen överlämnas till kommunerna att bestämma utifrån deras egna behov och förutsättningar. Det är upp till kommunen att välja hur redogörelsen för kommunens bedömning ska presenteras. Redogörelsen kan vara en integrerad del av kommunens vattentjänstplan, men den kan också utgöra ett separat dokument i form av ett underdokument till planen.

Det är kommunfullmäktige som beslutar om antagande och ändring av vattentjänstplanen. Fullmäktige ska minst vart fjärde år pröva om vattentjänstplanen är aktuell med hänsyn till behovet av allmänna vattentjänster.

84%

av kommunerna saknar en förnyelseplan

I en undersökning genomförd av VA-beredskapsutredningen uppgav 17 av 107 svarande kommuner att deras vattentjänstplan innefattade en förnyelseplan, vilket indikerar att underhålls- och förnyelseperspektivet i vattentjänstplanerna inte fått genomslag med nuvarande styrning. VA-beredskapsutredningen visar att insatser som styr mot underhåll och förnyelse av VA-infrastruktur är ovanliga, och menar att styrsignalerna från staten under de senaste två decennierna har drivit på kommunerna att nyinvestera och att detta trängt undan resurser för underhåll och förnyelse.

Det finns ingen tillsyn som omfattar vattentjänstplanerna, och regeringen har inte gett någon myndighet i uppdrag att följa upp förekomsten av vattentjänstplaner eller deras innehåll. Även om länsstyrelserna granskar vattentjänstplanerna vid samrådet varierar det hur granskningen utförs, och det saknas en nationell bild av vad granskningarna visar.

Bristerna i det statliga helhetsansvaret blir därmed tydliga i frågan om vattentjänstplanerna. Länsstyrelserna yttrar sig om planerna men har utöver det inget uppdrag att vägleda eller förtydliga vad dessa ska innehålla, och ingen annan myndighet har heller fått ett sådant uppdrag. För exempelvis Boverket blir konsekvensen att verket saknar en part att hänvisa till eller samråda med i frågor relaterade till vattentjänstplanerna. Rimligtvis bör detta försvåra för myndigheterna att internt relatera vattentjänstplanernas funktion till andra styrdokument.

Statens styrning

Statens insatser är framför allt inriktade på att kommunerna ska bygga ut allmänna vattentjänster till nya områden. Styrning av underhåll, förnyelse och långsiktig funktionalitet av befintlig infrastruktur är svårare att finna, trots att bristande förnyelsetakt har varit känd sedan länge. Samtidigt har det kommunala självstyret ett starkt grundlagsskydd i regeringsformen.

Statens roll utövas genom många myndigheter och ingen myndighet har något samordnande ansvar. Vattenområdet är tvärsektoriellt – kopplat till miljö-, livsmedels- och samhällsplaneringsområdet, med Naturvårdsverket, Livsmedelsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Boverket som alla har delar av ansvaret men ingen som äger helhetsbilden. Trots den tvärsektoriella karaktären saknas en mer formaliserad och beständig samverkan mellan myndigheterna förutom i några avgränsade frågor (till exempel den nationella samordningsgruppen för dricksvatten, som inte omfattar avlopp).

Tillsynen över avloppsanläggningarna enligt miljöbalken utförs av kommunerna och länsstyrelserna. Kommunen har tillsyn över avloppsanordningar i kommunen, med undantag för större avloppsreningsanläggningar som kräver tillstånd enligt miljöprövningsförordningen, där länsstyrelsen är tillsynsmyndighet – ett ansvar länsstyrelsen dock ofta överlåter till kommunen. Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelsen har alla tillsynsvägledande uppdrag för avloppsanordningar enligt miljöbalken.

Enligt plan- och bygglagen ska hänsyn tas till möjligheterna att ordna vattenförsörjning och att förebygga vattenföroreningar vid planläggning. Boverket vägleder inom plan- och bygglagen och ger tillsynsvägledning till länsstyrelsen i plan- och byggfrågor, medan länsstyrelsen utför tillsyn över kommunens planprocess genom överprövning av detaljplaner och områdesbestämmelser.

I SOU 2021:75 ”En god kommunal hushållning” utreddes om nya verktyg behövdes för den statliga styrningen utifrån god kommunal hushållning. Statliga sanktioner och tillsyn valdes medvetet bort. I stället föreslogs mjukare styrmedel: mer vägledning och stöd från en statlig myndighet, ett utökat revisionsuppdrag och ökad öppenhet genom att revisionsberättelser publiceras för att stärka den demokratiska granskningen.

I samband med införandet av kravet på att varje kommun ska ha en aktuell vattentjänstplan gavs ingen myndighet i uppdrag att vägleda eller följa upp arbetet. I det uppkomna vägledningsvakuumet tog branschorganisationen Svenskt Vatten själv fram en vägledning till kommunerna. I praktiken överlät staten därmed den styrning som vägledningen innebär till en privat branschorganisation. Detta kan medföra en styrning som inte ligger helt i linje med riksdagens eller regeringens intentioner.

Rapporten ”Vattenförsörjning, avloppshantering och krisberedskap – alla vill bidra men vem ska betala?” visar att behovet av ett helhetsgrepp på beredskaps- och säkerhetsfrågor är stort. Ett förslag om obligatorisk beredskapsplan för allmänna vattentjänster finns i utredningen ”Ökad va-beredskap”. Förslaget innebär nya krav på kommunerna att stärka motståndskraften vid kris, höjd beredskap och krig. EU har bestämt en bindande tidsplan på ett näraliggande område. CER-direktivet (Critical Entities Resilience Directive, EU 2022/2557) pekar uttryckligen ut avloppsvatten som en av elva kritiska sektorer, och kräver att medlemsstaterna identifierar kritiska entiteter senast under 2026, att dessa genomför riskbedömningar och upprätthåller kontinuitetsplaner, samt rapporterar allvarliga

incidenter inom 24 timmar. Sverige lade i maj 2026 fram en lagrådsremiss om en ny lag som genomför direktivet, med planerat ikraftträdande 1 januari 2027.

Sammanfattningsvis grundar sig den statliga styrningen traditionellt mer på kunskap, transparens och politiskt ansvarsutkrävande för att skapa incitament, snarare än tvång uppifrån. Samtidigt saknas tydligt statligt stöd med föreskrifter om beredskapsåtgärder och/eller vägledning.

Länsstyrelsernas tillsynsansvar

Länsstyrelsen har tillsynsansvar för att kommuner fullgör sin skyldighet enligt 6 § vattentjänstlagen. Havs- och vattenmyndigheten har sedan den 1 juli 2023 ett tillsynsvägledande uppdrag gentemot länsstyrelserna.

Länsstyrelsernas tillsyn av vattentjänstlagen har kommit att till övervägande delen handla om att arbeta med inkommande klagomål. Tillsynsansvaret begränsas av att länsstyrelserna saknar befogenhet att förelägga kommuner att lämna uppgifter eller genomföra utredningar. Tillsynen omfattar enbart utbyggnadsskyldigheten – inte skyldigheten att underhålla och förnya befintliga anläggningar. Enligt Riksrevisionen har en majoritet av länsstyrelserna inte bedrivit någon egeninitierad tillsyn de senaste fyra åren.

Finansiering

Vattentjänstlagen föreskriver att VA-verksamheten ska vara självfinansierande och att intäkterna inte får överstiga kostnaderna. Överskott ska fonderas till kommande år och får inte användas till annat än VA-verksamheten. Det innebär att verksamheten i sin helhet betalas av VA-taxorna.

Taxorna skiljer sig åt mellan kommuner beroende på befolkningsstorlek, avstånd, investeringsbehov och andra skiftande förutsättningar. I kommuner med sedan länge betald infrastruktur och låga avgifter kommer de nödvändiga investeringarna att medföra kraftigt höjda taxor.

I samband med att infrastrukturen för vatten och avlopp byggdes ut i stor skala hade staten en aktiv roll. År 1944 infördes ett statligt investeringsbidrag som täckte 30 procent av investeringsutgifterna kopplat till utbyggnad av den lokala VA-anläggningen. Under 1950-talet tillkom ett stöd på upp till 75 procent av investeringsutgiften i enskilda projekt. Hur stort stödet blev var bland annat beroende av investeringens storlek och kommunens skattekraft. Mellan 1968 och 1981 fanns omfattande statliga investeringsbidrag, särskilt riktade mot investeringar i avloppsrening. Under denna period var investeringarna i avloppsutbyggnaden jämnt fördelade mellan statliga och kommunala insatser. Ett resultat av detta blev en snabb utbyggnad men också mer negativa konsekvenser som behöver hanteras idag. Delvis som ett resultat av de statliga investeringsstöden har de kommunala VA-verksamheterna historiskt haft låga kapitalkostnader för sina anläggningstillgångar och har därmed varken behövt eller kunnat ta ut högre avgifter för sina VA-tjänster. VA-avgifterna får bara täcka kostnaderna för verksamheten. Lagstiftaren har valt att begränsa VA-huvudmännens rätt att avsätta medel för framtida underhåll. I dagens regelverk finns enbart möjlighet att fondera till framtida nyinvesteringar.

Slutsatser

Vattenpolitik kräver en tydlig fördelning av roller och ansvar mellan de myndigheter som utformar, genomför, förvaltar och reglerar vattenfrågor, med aktiv samordning dem emellan. Vidare menar den här rapporten att vatten bör hanteras på rätt skala inom en sammanhållen styrning som undviker att ansvaret splittras mellan för många aktörer.

6.1 Tydligt grundproblem: ingen myndighet har ett samlat ansvar för VA-frågor.

Naturvårdsverket, Livsmedelsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Boverket har delar av ansvaret för allmänna vattentjänster, men ingen har helhetsbilden. Förutom att statens roll utövas genom många myndigheter och att styrningen behöver samordnas finns otydliga gränsdragningar mellan myndigheterna. Den statliga styrningen grundar sig traditionellt mer på kunskap, transparens och politiskt ansvarsutkrävande för att skapa incitament. Samtidigt saknas tydligt statligt stöd med föreskrifter om beredskapsåtgärder och/eller vägledning. Bristen får tydlig betydelse: när ansvaret är splittrat blir det otydligt vem som ska driva på frågor.

6.2 Självkostnadsprincipen och balanskravet tillsammans skapar en strukturell finansieringsbegränsning.

VA-avgifter får enligt vattentjänstlagen inte generera överskott, vilket begränsar möjligheten att bygga upp kapital för stora investeringar, samtidigt som kommunallagens balanskrav försvårar för kommuner att finansiera kapitalintensiva infrastruktursatsningar genom underskott. Resultatet är ett latent investeringsglapp, ofta beskrivet som ”VA-skulden”, som är särskilt påtagligt i kommuner med litet abonnentunderlag.

Geografiskt finns stora skillnader i taxenivåer mellan landets kommuner. Detta mönster antas stärkas, delvis beroende av beredskapskraven. När det, som i fallet med vatten och avlopp, handlar om en likartad samhällsservice riskerar det att skapa ökade spänningar mellan olika delar av landet.

Ett statligt medfinansieringssystem som bygger på de goda erfarenheterna från mitten av 1900-talet skulle adressera just denna typ av kapitalbrist, som annars riskerar att permanentas av det befintliga regelverket.

6.3 Många VA-huvudmän behöver strukturerat arbetssätt för att styra, planera och underhålla en organisations resurser.

Många VA-huvudmän saknar idag organisatoriska förutsättningar för att kunna hålla fast vid en långsiktig och stabil investeringsplan. Det saknas ofta en struktur som binder samman politiskt beslutade mål, investeringsbedömningar, underhållsplanering och ekonomistyrning. Det ger ryckiga beslutsprocesser, osäkra ledtider och otydlig information till leverantörskedjor.

Tillgångsförvaltning enligt ISO 55000 är ett arbetssätt där investeringar, underhåll, förnyelse

och avveckling görs så effektivt som möjligt sett till hela livscykeln, genom att hålla en överenskommen servicenivå och acceptabel risknivå till lägsta möjliga livscykelkostnad. Metoden strukturerar arbetet i tre samverkande nivåer – strategisk (10–20 år), taktisk (3–5 år) och operativ (1–2 år) – samt sex fokusområden: strategi och planering, beslut inom tillgångsförvaltning, leverans under livscykeln, tillgångsinformation, organisation och människor, samt riskhantering och uppföljning.

Inom metoden förutsätts att chefer, tekniska experter, drift- och underhållsansvariga, projektledare, ekonomer, ägare eller uppdragsgivare som ställer krav på avkastning eller annat resultat, liksom leverantörer som levererar varor och tjänster, bidrar med sin kunskap och expertis för att uppnå önskat resultat.

6.4 Bristen på samordning av beredskapsinitiativ riskerar att försvaga förmågan att leverera VA-tjänster vid händelse av kris.

CER-direktivet (Critical Entities Resilience Directive, EU 2022/2557) och betänkandet ”Ökad va-beredskap” behandlar beredskapsfrågor. Den senare har ännu ingen tidsplan, vilket gör att kommunernas förutsättningar att bidra till initiativen försämras. Framför allt riskerar det att försena Sveriges möjligheter att stärka sin förmåga att leverera VA-tjänster i händelse av krig.

Rekommendationer

Nedan följer ett antal rekommendationer, baserade på lärdomarna såsom de redovisas i denna rapport och författarens tolkning av dessa, att ta hänsyn till i arbetet med att utveckla och säkra svensk VA-infrastruktur.

7.1 Inför en förordning som gör ansvaret och arbetet med VA-frågor författningsreglerat.

- Tillsätt en statlig utredning för att utreda frågan om en förordning om myndigheters arbete med VA-frågor. Ta inspiration från ”Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete”
- I förordningen bör de VA-relevanta myndigheterna (Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Livsmedelsverket, Boverket, länsstyrelserna, SGU, Folkhälsomyndigheten och eventuellt MSB) ges i uppdrag att inom sitt ansvarsområde initiera, stödja och utvärdera arbetet med en robust vatten- och avloppsförsörjning.
- Varje myndighet bör få i uppdrag att göra en sårbarhetsanalys och handlingsplan för sitt ansvarsområde med återkommande regelbunden översyn.
- Varje myndighet bör årligen redovisa sitt arbete på det sätt som en utpekad samordnande myndighet bestämmer.
- Den samordnande myndigheten ska analysera samtliga redovisningar och lämna en sammanfattad analys till regeringen senast ett givet datum varje år.
- Den samordnande myndigheten bör dessutom ges ett stående ansvar för metodutveckling, rådgivning och utbildning kopplat till förordningen.
- I förordningen bör länsstyrelserna få en särskild utvidgad roll: de ska specifikt stödja och följa upp kommunernas VA-arbete regionalt.

7.2 Återinför statlig medfinansiering av VA-investeringar med tydliga villkor för motprestationer.

- Inför ett statligt investeringsprogram med en bestämd finansieringsnivå och tydliga villkor för motprestationer.
- Planeringskravet kopplat till vattentjänstplaner där kommunerna ska redovisa sitt investeringsbehov, inklusive åtgärder för klimatanpassning vid skyfall, utgör en naturlig utgångspunkt för motprestationer: statlig medfinansiering skulle kunna villkoras av att kommunen har en godkänd, kvalitetssäkrad vattentjänstplan, vilket dels säkerställer att statliga medel går till väl underbyggda investeringar, dels ger staten ett indirekt sätt att höja kvaliteten i den kommunala planeringen utan att inkräkta på det kommunala självstyret.
- Utred om finansieringsprincipen även ska gälla VA-verksamheter. Utredningen bör även svara på om finansieringsprincipen ska gälla beslut på internationell nivå (EU och NATO).
- Utred om fondering till reinvesteringar och förlängd tid för återställning av över- eller underskott kan bidra till större flexibilitet som kan möjliggöra mer förutsägbara taxerevideringar.

7.3 Uppmuntra och underlätta införandet av tillgångsförvaltning i VA-organisationer.

- Uppdra åt lämplig myndighet att med tydlig målbild sprida kunskap, bistå med utbildningar, goda exempel och manualer om strategisk tillgångsförvaltning i VA-organisationer. I uppdraget bör ingå att etablera kommunala dialogforum med fokus på samverkan mellan politiker och tjänstemän avseende strategisk tillgångsförvaltning.
- Genom arbete tillsammans med VA-Faktas medlemmar kan modeller testas för självskattning och analyser göras av vad som krävs för att komma vidare.
- I uppdraget bör ingå att tillsammans med VA-Fakta följa upp resultaten för att dra slutsatser och förfina metod och stöd samt för individuell återkoppling till deltagande VA-organisationer.

7.4 Etablera en sammanhållen beredskapsstruktur för VA-frågor.

- Använd CER-lagens ikraftträdande den 1 januari 2027 som en tvingande tidpunkt för att också fatta beslut om SOU 2024:82:s beredskapsplanekrav så att dessa samordnas i ett gemensamt underlag i stället för att bli två parallella processer för samma kommun eller VA-huvudman.
- Se till att kostnaderna för CER-relaterade beredskapsåtgärder (reservdelslager, VARA-plattformen, övning och utbildning) räknas in i det nationella VA-investeringsprogrammet (se förslag 2 ovan), i stället för att ensidigt läggas på VA-taxan.
- I uppdraget till den samordnande myndighet som utses för VA-frågor (se förslag 1 ovan) bör även ingå samordningsansvar för beredskap och säkerhet med bäring på VA-frågor.

8

Referenslista

Intervjupersoner

- Patrik Sanfridsson, segmentschef, Ahlsell. Tidpunkt för intervju: 17 april 2026.

- Linus Thomas, försäljningschef, Evopipes. Tidpunkt för intervju: 21 april 2026.

- Otto Norling, divisionschef, Dahl. Tidpunkt för intervju: 24 april 2026.

Källförteckning

Betänkande av Utredningen om kommuners och regioners beredskap (SOU 2024:65) *”Kommuner och regioners grundläggande ansvar inför kris och krig.”* (https://www.regeringen.se/contentassets/52cdc901882a47df9ee9caadefa2c1c3/kommuners-och-regioners-grundlaggande-beredskap-infor-kris-och-krig-sou-202465.pdf)

Betänkande av Utredningen om nationell samordning av försörjningsberedskapen (SOU 2023:50) *”En modell för svensk försörjningsberedskap.”* (https://www.regeringen.se/contentassets/a93eb5b8e6fa4d3ca3202828cf2bf549/en-modell-for-svensk-forsorjningsberedskap-sou-202350.pdf)

Betänkande av Va-beredskapsutredningen (SOU 2024:82) *”Ökad va-beredskap.”* (https://data.riksdagen.se/dokument/HCB382.html)

Delbetänkande av Utredningen om näringslivets försörjningsberedskap (SOU 2024:19) *”En ny beredskapssektor – för ökad försörjningsberedskap.”* (https://www.regeringen.se/contentassets/e9529bc7ce584e08a345633bdd7afaac/en-ny-beredskapssektor-sou-202419/)

Departementsserien (2024:6) *”Stärkt försvarsförmåga. Sverige som allierad.”* (https://www.regeringen.se/contentassets/79646ada8654492993fe7108d95ac6d5/starkt-forsvarsformaga-sverige-som-allierad-ds-20246.pdf)

Departementsserien (2023:34) *”Kraftsamling. Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret.”* (https://www.regeringen.se/contentassets/0decd61162c24c73a9ca443328ccd9dd/kraftsamling-ds-202334.pdf)

Departementsserien (2023:19) *”Allvarstid. Försvarsberedningens säkerhetspolitiska rapport 2023.”* (https://data.riksdagen.se/fil/21544A9A-890B-497F-BC08-F6E8F178E36C)

Departementsserien (2023:12) *”Kontrollstation 2023.”* (https://www.regeringen.se/contentassets/9ff31e019bb54a738aef9125f098eacb/kontrollstation-2023-ds-202312.pdf)

Departementsserien (2023:9) *”En säkrare tillgång till vattenreningskemikalier.”* (https://www.regeringen.se/contentassets/c9df0c9ecc794989bb708de2c1d136cc/en-sakrare-tillgang-till-vattenreningskemikalier-ds-20239/)

Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. (https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2006412-om-allmanna-vattentjanster_sfs-2006-412/)

Myndighetsgemensam redovisning av regeringsuppdrag (Fö2024/00053) *”Nationell försörjningsanalys – modell och genomförande.”* Myndigheten för samhällsskydd och beredskap & Socialstyrelsen. (https://rib.msb.se/filer/pdf/30935.pdf)

Regeringens proposition (2021/22:208) *”Vägar till hållbara vattentjänster.”* (https://www.regeringen.se/contentassets/518785554e1f46e1af1c35454852d695/vagar-till-hallbara-vattentjanster-prop.-202122208)

Regeringens proposition (2024/25:34) *”Totalförsvaret 2025–2030.”* (https://www.regeringen.se/contentassets/5c98b885c2cc40d58aa3693d34d915d3/totalforsvaret-20252030-prop.-20242534.pdf)

Regeringens skrivelse (2023/24:163) *”Nationell säkerhetsstrategi.”* (https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skrivelse/nationell-sakerhetsstrategi_hb03163/html/)

Riksrevisionen (RiR 2025:2) *”Tillgången till kommunalt vatten och avlopp – statens insatser för allmänna vattentjänster.”* (https://www.riksrevisionen.se/download/18.7b42852c194d846149dfd09/1739191958116/RiR-2025-2-rapport.pdf)

Slutbetänkande av Utredningen om näringslivets försörjningsberedskap (SOU 2025:68) *”Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap.”* (https://www.regeringen.se/contentassets/3eba6c646a224e25bc51eb69c2f2358d/nya-samverkansformer-modern-byggnads--och-reparationsberedskap-sou-202568.pdf)

Slutbetänkande av Utredningen om genomförande av NIS2- och CER-direktiven (SOU 2024:64) *”Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster.”* (https://www.regeringen.se/contentassets/4df0dffc35e4488d8366ef25da09527a/motstandskraft-i-samhallsviktiga-tjanster-sou-202464.pdf)

Svenskt Vatten: *”Investeringsbehov och framtida kostnader för kommunalt vatten och avlopp – en analys av investeringsbehov 2022–2040.”* (https://vattenbokhandeln.svensktvatten.se/wp-content/uploads/2023/05/SvensktVatten-Investeringsrapport_2023.pdf)

Uppdrag att stärka privat-offentlig samverkan avseende försörjningsberedskap (Fö2023/01775) *”Modell för information om produktionsomställning.”* Myndigheten för samhällsskydd och beredskap & Tillväxtverket. (https://tillvaxtverket.se/download/18.74814c05193956d2a7f6135d/1733999361057/Slutrapport%20Uppdrag%20att%20stärka%20privat-offentlig%20samverkan%20avseende%20försörjningsberedskap%20Fö2023-01775tga.pdf)

VA-Fakta: *”Samhällsekonomiska värden av investeringar i avloppsreningsverk. Fallstudier av investeringar i Gävle och Kalmar.”* (https://www.vafakta.se/rapporter/rapport-samhallsekonomiska-varden-av-investeringar-i-avloppsreningsverk--2023)

VA-Fakta: *”Samhällsekonomiska kostnader och nyttor vid skyfall. Exempel från området kring Kullbergska sjukhuset i Katrineholm och området Rödäng-Västerslätt i Umeå.”* (https://www.vafakta.se/rapporter/rapport-samhallsekonomiska-kostnader-och-nyttor-vid-skyfall--2024)

VA-Fakta: *”Vattenförsörjning, avloppshantering och krisberedskap – alla vill bidra men vem ska betala? Utmaningar och lösningsförslag för Sveriges VA-beredskap i samverkan med VA-branschen.”* (https://www.vafakta.se/rapporter/rapport-vattenforsorjning-avloppshantering-och-krisberedskap--2025)

Ansvaret för Sveriges vatten och avlopp är i dag splittrat mellan många aktörer – utan en samlad statlig styrning.

VA-Fakta vill bidra till en tydligare och mer samlad statlig styrning av vattenförsörjning och avloppshantering. Rapporten analyserar vem som egentligen har ansvaret i dag och lämnar fyra konkreta rekommendationer för hur staten kan stärka VA-frågans styrning, finansiering och beredskap.

Bakom VA-Fakta står branschorganisationerna Svenska Rörgrossistföreningen och VA & VVS-Fabrikanterna. Tillsammans representerar vi ett stort antal företag som har djup insyn i hur det står till med VA-systemen i Sverige.

VA FAKTA
VA-BRANSCHEN I SAMVERKAN

www.vafakta.se